

ประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ กับความเสมอภาค

โดย นายนิรัญ อินทร พนักงานคดีปกครอง ๔

ตรวจแก้ไขโดย นางสาวปราณี สุขศรี พนักงานคดีปกครอง ๖

กลุ่มวารสารและเอกสารวิชาการ

สำนักวิชาการและความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักงานศาลปกครอง

นับวัน “ประชาธิปไตย” แบบไทยๆ จะเบ่งบานขึ้นเรื่อยๆ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ต่างแพร่ภาพประโคมข่าวกันเกรียวกราวไม่เว้นแต่ละวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโหมกระพือข่าว และตอกย้ำแนวคิดและทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยและการกล่าวอ้างถึง “ความไม่เป็นประชาธิปไตยของรัฐธรรมนูญ ฉบับ ๒๕๕๐” ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางกลุ่มจนเป็นเหตุนำมาซึ่งความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับจนยากที่จะคาดเดาจุดจบว่าจะลงเอยในลักษณะใดได้ ในสภาวะการณ์ของความตึงเครียด การเยี่ยวยาความรู้สึกที่ดีที่สุดที่เห็นจะเป็นการมองสถานการณ์อย่างเป็นบวก (Positive thinking) กันบ้างล่ะว่าเป็นเรื่องที่ดีสำหรับคนไทยเพราะก่อนหน้านี้หลายคนอาจไม่รู้จึกคำว่า “ประชาธิปไตย” ไม่รู้จักความสำคัญของ “รัฐธรรมนูญ” การออกมากระพือข่าวและตอกย้ำแนวคิดและทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยของผู้รู้จักประชาธิปไตยดีทั้งหลาย นับเป็นฟรีเซ็นเตอร์ชั้นดีที่รัฐไม่ต้องสูญเสียงบประมาณแผ่นดินสำหรับว่าจ้างสักแดงเดียวและประสบผลสำเร็จเกินคาดเพราะไม่ว่าวัยเด็ก วัยรุ่น วัยกลางคนจนถึงวัยชราและไม่ว่าจะประกอบอาชีพการงานใด ล้วนแล้วแต่ซึมซับคำว่าประชาธิปไตยกันแล้วทั้งสิ้น

แต่ทว่า...ความหมายของ “ประชาธิปไตย” และความสำคัญของ “รัฐธรรมนูญ” ที่พูดกันทุกเมื่อเชื่อวันจะจริงแท้ถูกต้องตรงตามความหมายในทางทฤษฎีเพียงใดนั้น ยังคงเป็นข้อสงสัยกับผู้คนในสังคมอีกมากมาย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่เริ่มเรียนรู้ความเป็นไปของสังคม ย่อมมีอาจกลั่นกรองแนวคิดและทัศนคติของผู้พูดได้ดังเช่นผู้ใหญ่ที่ผ่านโลกและชีวิตมายาวนาน ฉะนั้น ผู้กล่าวอ้างทั้งหลาย จึงควรใช้วิจารณญาณในการพูดและวิคิดแบบประชาธิปไตยด้วยความระมัดระวังและถูกต้องมิใช่พูดตามอำเภอใจเท่าที่ตนเห็นว่าถูกต้องเท่านั้น

รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย และด้วยเหตุที่เป็นกฎหมายสูงสุดนี้เอง รัฐธรรมนูญจึงอยู่เหนือกฎหมายทุกฉบับที่บัญญัติขึ้นใช้บังคับกับประชาชนในรัฐทุกคน โดยไม่มีกฎหมายใด ขัดหรือแย้งได้ แต่ถึงกระนั้น รัฐธรรมนูญก็เป็นแต่เพียงกฎ กติกาที่ใช้บังคับในสังคมประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น หากใช้เครื่องหมายสำคัญประการเดียวที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยของคนในสังคมประเทศไม่ ทั้งนี้ เพราะเนื้อแท้ของความเป็นประชาธิปไตยนั้น เกิดจากหลักการสำคัญ ๓ ประการ คือ (๑) อุดมการณ์ประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นความเสมอภาคและเสรีภาพของประชาชน การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่ามีความเท่าเทียมกัน (๒) ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด และ (๓) อุนิสัยและวิถีชีวิตประจำวันของคนในสังคมต้องมีความเป็นประชาธิปไตย เช่น รู้จักเคารพเหตุผลของคนมากกว่าตัวบุคคล รู้จักการประนีประนอม ผ่อนปรนและยินดีที่จะรับฟังความเห็นที่แตกต่างด้วยความเข้าใจ

คนในสังคมมีระเบียบวินัยและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง เป็นต้น ทั้งสามประการดังกล่าวนี้เองที่ประกอบกันเป็น “ประชาธิปไตย” หากใช้เพียงหลักใดหลักหนึ่งไม่

ฉะนั้น การที่ใครบางคนชอบที่จะตอกย้ำความเป็นประชาธิปไตยหลายครั้งหลายหน ว่าเป็นการได้อำนาจมาจากเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนทั้งประเทศ จึงมีความชอบธรรมที่จะคิดหรือทำอะไรก็ได้ นั่น ย่อมขัดกับหลักการของประชาธิปไตยอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นความคิดหรือการกระทำของผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในบ้านในเมือง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายปกครองก็ตาม นอกจากจะเป็นการแสดงออกถึงจิตสำนึกที่ไม่เป็นประชาธิปไตยเฉพาะตัวบุคคลแล้ว ยังเป็นการบ่อนทำลายระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แม้กระทั่งรัฐธรรมนูญก็ไม่อาจรับรองความเป็นประชาธิปไตยได้

“หลักความเสมอภาค” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในหลักการประชาธิปไตยนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มิได้บัญญัติแตกต่างกันเลย กล่าวคือ มาตรา ๓๐ วางหลักการสำคัญดังกล่าวว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้”

ด้วยความสำคัญและเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าว ศาลปกครองซึ่งเป็นองค์กรตุลาการที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยข้อพิพาทอันเกิดจากการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็ได้หยิบยกหลักแห่งความเสมอภาคมาวินิจฉัยแล้วหลายคดี ซึ่งนอกจากจะเป็นผลให้ประชาชนได้รับความคุ้มครองสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้ว คำพิพากษาของศาลปกครองยังถือเป็นหลักกฎหมายปกครองที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการอันจะนำมาซึ่งการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักนิติธรรมได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น

(๑) การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุสภาพร่างกายของผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย : คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๔๒/๒๕๕๗ คดีนี้ ผู้ฟ้องคดีประกอบอาชีพทนายความ ได้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการตำแหน่งอัยการผู้ช่วยตามประกาศคณะกรรมการอัยการ (ผู้ถูกฟ้องคดี) แต่ถูกตัดสิทธิสอบ โดยคณะกรรมการอัยการ (ผู้ถูกฟ้องคดี) อ้างว่าผู้ฟ้องคดีมีรูปร่างพิการ เดินขาเกเผลก กล้ามเนื้อแขนลีบถึงปลายมือทั้งสองข้าง กล้ามเนื้อขาลีบจนถึงปลายเท้าทั้งสองข้าง กระดูกสันหลังคด จึงมีมติไม่รับสมัครผู้ฟ้องคดี เนื่องจากมีบุคลิกภาพและร่างกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการอัยการตามมาตรา ๓๓ (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงฟ้องขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า บทบัญญัติมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้วางหลักแห่งความเสมอภาคว่า องค์การต่างๆ ของรัฐรวมทั้งฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันและปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของแต่ละคน การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันก็ดี หรือการปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันก็ดี ย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาค จึงเห็นได้ว่าหลักแห่งความเสมอภาคไม่ได้บังคับให้องค์การต่างๆ ของรัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลอย่างเดียวกัน ตรงกันข้ามกลับบังคับให้ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน เฉพาะต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญเท่านั้นที่องค์การต่าง ๆ ของรัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นอย่างเดียวกัน อย่างไรก็ตามการแบ่งแยกบุคคลออกเป็นประเภทๆ แล้วปฏิบัติต่อบุคคลต่างประเภทกันแตกต่างกันออกไปนั้น รัฐธรรมนูญได้วางข้อจำกัดการกระทำขององค์การต่างๆ ของรัฐไว้ว่า การนำเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาอ้าง เพื่อเลือกปฏิบัติต่อบุคคลให้แตกต่างกัน หากเป็นไปโดยไม่เป็นธรรมก็ย่อมถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรมเช่นเดียวกัน ดังนั้น หากเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างดังกล่าว โดยไม่มีเหตุผลที่หนักแน่นควรค่าแห่งการรับฟังย่อมถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉะนั้น การใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่าผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการฝ่ายอัยการในตำแหน่งผู้ช่วยรายใดมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการอัยการ จึงต้องมีเหตุผลควรค่าแก่การรับฟังด้วยว่า ผู้นั้นมีกายหรือจิตใจที่ไม่เหมาะสมอย่างไรอันทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของข้าราชการอัยการได้

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีแม้ร่างกายพิการแต่ประกอบอาชีพทนายความมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เคยปฏิบัติงานในห้องพิจารณาคดีโดยยื่นชกถามซักค้านพยานในศาล ไม่เคยขออภิสิทธิ์กรณีใดเป็นพิเศษ เคยเดินทางไปปฏิบัติงานต่างจังหวัด เคยร่วมสอบปากคำผู้ต้องหา กับพนักงานสอบสวนและอัยการ อีกทั้งสามารถใช้แขนและนิ้วซ้ายหยิบจับของหนัก เขียนหนังสือได้ นานนับชั่วโมง เกาะไหนท้ายรถสองแถว ขับขี่รถยนต์ได้ เคยใช้แขนทั้งสองข้างบังคับพวงมาลัยรถยนต์ได้เหมือนคนปกติ เคยใช้ขาปั่นจักรยานเป็นระยะทางเกือบ ๕ กิโลเมตร จึงเชื่อได้ว่าแม้ร่างกายจะพิการแต่ไม่ถึงขั้นจะเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการปฏิบัติงานในลักษณะงานอัยการ การมีมติไม่รับสมัครผู้ฟ้องคดีโดยมิได้พิจารณาถึงความสามารถที่แท้จริงในการปฏิบัติงานของผู้ฟ้องคดี จึงไม่มีเหตุผลที่หนักแน่นควรค่าแก่การรับฟังว่าการที่ผู้ฟ้องคดีมีกายพิการจะทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของข้าราชการอัยการได้อย่างไร มติที่ไม่รับสมัครผู้ฟ้องคดี จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบด้วยมาตรา ๓๓ (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงพิพากษาให้เพิกถอนมติของผู้ฟ้องคดี

(๒) การเลือกปฏิบัติในการมีมติจ่ายเงินเพิ่มพิเศษให้พนักงานรัฐวิสาหกิจ

เฉพาะบางกลุ่ม : คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พ.๑๔/๒๕๔๘ คดีนี้คณะรัฐมนตรี (ผู้ฟ้องคดีที่ ๑) มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๔ ให้จ่ายเงินเพิ่มพิเศษแก่พนักงานรัฐวิสาหกิจเฉพาะคนที่ปฏิบัติงานด้าน Science and Technology ซึ่งเคยได้รับเงินเพิ่มพิเศษอยู่เดิมก่อนที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๒ ให้ระงับการจ่าย ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นกลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจที่ไม่ได้รับเงินเพิ่มพิเศษ เห็นว่ามติดังกล่าวขัดต่อมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงฟ้องขอให้ศาลปกครองเพิกถอนมติคณะรัฐมนตรี

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า โดยที่กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจที่เคยได้รับเงินเพิ่มพิเศษ เป็นกลุ่มพนักงานที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งวิชาชีพที่ขาดแคลนเฉพาะในช่วงที่รัฐวิสาหกิจขาดแคลนบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งดังกล่าว ส่วนกลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจที่ไม่ได้รับเงินเพิ่มพิเศษ เป็นกลุ่มพนักงานที่เข้าปฏิบัติงานในช่วงที่พ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว การกำหนดเงินเพิ่มพิเศษสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดให้มีและรักษาบุคลากรของรัฐวิสาหกิจในตำแหน่งวิชาชีพที่ขาดแคลนและปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจในช่วงเวลานั้นอันเป็นการแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลในขณะนั้น แต่เมื่อสถานการณ์เช่นนั้นเปลี่ยนแปลงหรือหมดไป ความจำเป็นจึงหมดไป และคณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๒ ให้ระงับการจ่ายเงินเพิ่มพิเศษ ย่อมมีผลทำให้การได้รับเงินเพิ่มพิเศษเนื่องจากสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนสิ้นสุดลง การที่คณะรัฐมนตรีกลับมีมติใหม่เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๒ ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎและย่อมมีผลบังคับให้รัฐวิสาหกิจปฏิบัติตาม ถือว่ามีเหตุผลความจำเป็นในการจ่ายเงินเพิ่มพิเศษแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งสาขาวิชาชีพเฉพาะชั้นใหม่ ซึ่งพนักงานรัฐวิสาหกิจทุกคนที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งดังกล่าวโดยไม่มีข้อแตกต่างในสาระสำคัญก็ต้องเป็นผู้มีสิทธิได้รับเหมือนกันตามหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า ฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันและปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันก็ดีหรือปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่เหมือนกันก็ดี ย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาค ดังนั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งสาขาวิชาชีพเฉพาะเช่นเดียวกับกลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจที่ได้รับเงินเพิ่มพิเศษตามมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๔ โดยไม่มีข้อแตกต่างกัน แต่ผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับเงินเพิ่มพิเศษด้วย จึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว จึงเป็นมติที่ให้ให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมขัดต่อมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนั้น การอ้างว่า การจ่ายเงินเพิ่มพิเศษนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าสำหรับผู้ที่มีความเดือดร้อนจากการระงับการจ่ายเงินเพิ่มพิเศษ เห็นว่ามติดังกล่าวถือเอาเหตุแห่งความเดือดร้อนของพนักงานที่ถูกระงับการจ่ายเงินเพิ่มพิเศษมาเป็นเงื่อนไขในการจ่ายเงินเพิ่มพิเศษ สาเหตุแห่งความเดือดร้อนเป็นเหตุเฉพาะตัวอันเป็นเรื่องส่วนบุคคลมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อพนักงานรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีสิทธิได้รับเงินเพิ่มพิเศษ จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พิพากษาให้เพิกถอน

(๓) การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลในการสมัครสอบเข้ารับราชการ : คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๕๘/๒๕๕๐ ผู้ฟ้องคดีเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาทางด้านนิติศาสตร์ ได้ไปยื่นใบสมัครสอบคัดเลือกเข้ารับราชการในตำแหน่งนิติกร ๓ ของกรมบัญชีกลาง แต่เจ้าหน้าที่ไม่รับใบสมัคร โดยอ้างว่าผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมทางด้านกฎหมายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประกาศรับสมัครคัดเลือกตามมติของ ก.พ.ที่กำหนดหลักเกณฑ์กรณีที่มีเหตุพิเศษในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จึงฟ้องขอให้ศาลปกครองเพิกถอนมติดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า มติของ ก.พ. (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) ที่กำหนดให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุสามารถคัดเลือกเพื่อบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเกียรตินิยมทุกสาขาวิชาจากสถาบันที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ รับรองทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ได้รับคัดเลือก มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเกียรตินิยมและไม่ได้รับเกียรตินิยม มีสภาพเป็นกฎ คำว่า “วุฒิ” หมายถึงความรู้ เช่น วุฒิปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์ วุฒิปริญญาตรีสาขารัฐศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งผู้ที่จะมีวุฒิจำเป็นต้องสำเร็จการศึกษาจนได้รับปริญญาและระบบการศึกษาของไทยไม่ได้จัดแยกหลักสูตรระหว่างปริญญาตรีเกียรตินิยมและปริญญาตรีธรรมดา ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องผ่านการศึกษาระดับต่างๆ เช่นเดียวกัน และต้องได้คะแนนตามมาตรฐานที่สถาบันการศึกษากำหนดเหมือนกัน เพียงแต่ผู้ที่ได้คะแนนสูงและผ่านเงื่อนไขจะได้รับการยกย่องด้วยการให้เกียรตินิยม แต่ยังคงถือว่ามีความรู้หรือวุฒิในสาขาวิชาการที่สำเร็จเช่นเดียวกับบุคคลที่ไม่ได้รับเกียรตินิยม จึงย่อมมีศักดิ์และสิทธิเสมอกัน อีกทั้งมติของ ก.พ. กำหนดโดยไม่ได้คำนึงถึงตำแหน่งที่จะใช้ในการสรรหาบุคคลเข้ารับราชการ เพราะบางตำแหน่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดวุฒิจำเพาะปริญญาตรีเกียรตินิยม เนื่องจากบุคคลที่ไม่ได้รับเกียรตินิยมก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้เช่นเดียวกับผู้ได้รับเกียรตินิยม โดยตำแหน่งนิติกรที่กรมบัญชีกลางเปิดรับสมัครคัดเลือกไม่มีความจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกจากผู้ได้รับเกียรตินิยมทางด้านกฎหมาย เพราะว่าผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางด้านกฎหมายแต่ไม่ได้เกียรตินิยมก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนิติกรได้หากได้รับการคัดเลือก ดังนั้น การกำหนดให้ผู้ได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมโดยถือว่าเป็นวุฒิที่ ก.พ. กำหนดให้ใช้วิธีการคัดเลือกแทนการสอบแข่งขัน จึงเป็นการให้สิทธิเหนือกว่าหรือดีกว่าผู้ที่ได้รับปริญญาตรีในสาขาเดียวกัน แต่ไม่ได้รับเกียรตินิยมทั้ง ๆ ที่ได้รับวุฒิอย่างเดียวกัน ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิที่สถาบันการศึกษารับรองเช่นเดียวกัน มติดังกล่าวจึงเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสถานะทางกฎหมายที่เหมือนกันให้แตกต่างกัน ย่อมถือได้ว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

จากตัวอย่างคดีทั้งสามเรื่องดังกล่าว สามารถสรุปหัวใจสำคัญของหลักความเสมอภาคด้วยความเข้าใจสั้น ๆ ว่า ผู้มีอำนาจในบ้านนี้เมืองนี้ ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันและปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันตามลักษณะของแต่ละคน การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันหรือการปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน ถือเป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค และต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลให้แตกต่างกันเพราะเหตุแห่งความแตกต่างของสภาพร่างกาย

โดยไม่เป็นธรรม นั่นเอง แต่ทว่า...หลักการพื้นฐานของ “ประชาธิปไตย” ที่แท้จริงคือการที่ประชาชนในรัฐรู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และประชาชนในรัฐมีอุดมการณ์และจิตวิญญาณที่เป็นประชาธิปไตยและพร้อมจะเคารพความคิดความเห็นที่แตกต่างของคนในสังคมด้วยเหตุและผลซึ่งกันและกัน มิใช่การเอาชนะคะคานเพียงเพื่อผลประโยชน์เฉพาะตัวหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือตันทุรังเชื่อในความคิดความเห็นของตนเองฝ่ายเดียว การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติหลักการไว้ เพียงเพื่อที่จะรับรองและยืนยันความเป็นประชาธิปไตยให้กับสังคมประเทศมิให้ถูกมองว่าเป็นสังคมที่ไร้กฎเกณฑ์กติกาเท่านั้น ประชาชนในรัฐทุกคนจึงควรมีจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตยด้วยตนเองอย่างแท้จริง
